

نشست اتحادیه تئاتر جهان اسلام روز گذشته ۹بهمن با رونمایی از پوستر این رویداد و با حضور ۳۴ اندیشمند از هشت کشور در سالن مشاهیر مجموعه تئاتر شهر برگزار شد. کوروش زارعی، دبیر چهل و یکمین جشنواره بین‌المللی تئاتر فجرگفت: «امیدوارم این اتحادیه آغازگر حرکتی باشد برای این‌که همه ما حول محور تئاتر اتفاقات بزرگی را در جهان رقم بزنیم. کشورهای اسلامی هم در اقتصاد، صنعت و عمران پیشرفت‌های

نشست اتحادیه تئاتر جهان اسلام برگزار شد

گفت‌وگو با رضا صابری، پای ثابت جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر

مردی برای تمام فصول نمایش

رضا صابری را بی‌شک باید جزو شناسنامه جشنواره تئاتر فجر بدانیم. او اولین کسی است که مهم‌ترین جوایز این جشنواره را کسب کرده و در این سال‌ها نیز پای ثابت اکثر این رویداد نمایشی بوده‌است.

رضا صابری، فعالیت حرفه‌ای خود را از اوایل دهه۵۰ آغاز کرد و سال ۱۳۵۹ با «گلارکته»، بر تئاتر مشهود که در آن روزگار به خاطر فضای مفشوش و نامناسب سیاسی بعد از انقلاب به تعطیلی کشیده شده‌بود، تحولی عمیق ایجاد کرد. **نمایشی که خیل رود مورد اقبال عمومی قرار گرفت و حتی در شبکه سراسری تلویزیون نیز پخش شد.** و بعد از آن با نمایش «فانات» که آن را یک نمایش جریان‌ساز در تئاتر بعد از

[۱] عموما توجه به رویدادهای خراسان در آثارناتان جلودگر است. **نمایش «ایرانیان» نیز با همین تأکید نوشته شده‌است؟**

نمایش «ایرانیان» تمرکز خود را بر سفر امام هشتم شیعیان از مدینه به مرو قرار داده‌است و در آن تلاش داشتم حقایق پنهان از کشتار زنان و کودکان علوی به دست هارون خلیفه عباسی تا به قدرت رسیدن پسرش مأمون عباسی روایت کنم و در کنار آن اتفاقاتی که در مسیر سفر امام رضاع) از مدینه به خراسان پیش می‌آید به تصویر کشیده می‌شود.

مأمون پس از دعوت از امام رضاع)، نقشه راهی را برای‌شان ترسیم می‌کند که از بیراهه‌ها و راه‌های فرعی به مرو برسند تا هیچ شهر و روستایی سر راه نباشد تا مردم به استقبال امام بیایند و با ایشان همه صحبت شوند؛ اما خبر حرکت امام به‌سوی مرو به‌سرعت در همه‌جا می‌پیچد و مردم روستا به روستا و شهر به شهر به استقبال امام رضاع) می‌آیند تا شهر نیشابور که امام آن خطبه معرف یعنی «ذهبیه» را ایراد می‌فرمایند؛ سفری عجیب و تأثیرگذار که فرجامش با نقش و جایگاه ویژه ایرانیان، نابودی دسیسه‌های مأمون و یارانش است.

[۲] **عنوان کرده‌بودید مخاطب جشنواره شاهد یک اثر متفاوت از شما خواهدبود. از نگاه تازه‌ای که بر این نمایش حاکم بود‌بگویید.**

بله، نمایش ایرانیان، تفاوت بسیاری با سایر آثاری که تاکنون کارگردانی کرده‌ام، دارد. من در این اثر ایده‌ای دینی را که مردم با آن آشنا هستند، دستمایه نگارش نمایشنامه قرار داده‌ام. از آنجا که در تئاتر می‌توان

چشمگیری دارند. هنر و تئاتر هم مثل صنعت، اقتصاد و تمام عناصر مورد نیاز مردم باید توسعه داشته باشد. اگر ما کنار هم باشیم به این پیشرفت در هنر والادست پیدا خواهیم کرد.»

نشست اتحادیه تئاتر جهان اسلام با شش محور تخصصی شناخت ظرفیت‌های تئاتر، فعالیت‌های فرامرزی در کشورهای جهان اسلام در حوزه تئاتر، فلسفه تئاتر در کشورهای اسلامی، بررسی مشکلات و موانع هنر تئاتر در کشورهای اسلامی،

راهکارهای علمی قابل اجرا در رشد و ارتقای هنر تئاتر در کشورهای اسلامی و ایجاد زمینه همکاری‌های مشترک در زمینه تئاتر در کشورهای اسلامی، برگزار می‌شود. همزمان با برپایی این اجلاس، نشست هم‌اندیشی بین‌المللی اتحادیه تئاتر جهان اسلام با شش مقاله علمی از کشورهای عراق (دو مقاله)، تونس، الجزایر، مصر و ایران برگزار می‌شود و طی برپایی آن ظرفیت‌های تئاتر در کشورهای اسلامی از جهات مختلف مورد بررسی قرار می‌گیرد.

در دام نویسی، کارگردانی و بازیگری جشنواره فجر بوده، بی‌انصافی کرده‌ایم.

جشنواره فجر به بدنه تئاتر کشور کمک زیادی کرد و اگرچه نقدهایی به سیاست‌گذاری در آن هست اما بی‌شک نگاه‌ها را به تئاتر تغییر داد. به نظر من باید به این جشنواره جهت دهیم تا تئاتری مختص به فرهنگ ایرانی با همه جنبه‌های بومی، اخلاقی، دینی و ... آن به جهان معرفی شود. جشنواره راه زیادی برای تحقق این موضوع دارد و نیازمند حمایت و پشتیبانی از گروه‌های تئاتری است. گروه‌ها باید از لحاظ مالی و تبلیغاتی حمایت شوند.

[۳] **یعنی شما اعتقاد دارید مسیر جشنواره آن‌گونه که ترسیم شده‌بود، طی نشد؟**

خیلی افت کرده‌است. من در نخستین دوره جشنواره که آستان آن حوادث و اتفاقات بود، حضور داشتم و فکر می‌کنم آن روزگار، خیلی بهتر بود. تئاتر ناب‌تر، پررنگ‌تر، پرانگیزه‌تر و حرفه‌ای‌تر بود. به نظرم الان همه چیز به بیلان و آمار تبدیل شده‌است. به نظرم مدیریت‌های بد نه همیشه که بیشتر حالت شناور داشته، درحالی‌که دبیر جشنواره باید ثابت باشد و پای کار بنشیند، مدام برنامه بدهد و با سیاست و انگیزه حرکتی را پیش ببرد، چون جشنواره تئاتر فجر، جشنواره معتبری به منطقه است. ولی آن نگاه جدی‌ای که می‌باید به این جشنواره می‌شد که رنگ و بوی بین‌المللی به خودش گرفته‌است و هر سال کشورهای مختلفی در آن شرکت می‌کنند، می‌تواند یک جشنواره پراعتباری در بدنه تئاتر جهان باشد.

[۴] **در طول این سال‌ها مهم‌ترین نقدی که به این جشنواره وارد می‌دانید چیست؟**

از اولین سال تا الان که مرور می‌کنم، جشنواره واقعا خیلی با کیفیت‌تر شده‌است و خوشحالم که عضوی از این مجموعه هستم. اما نداشتن چشم‌انداز شاید مهم‌ترین نقد من به این جشنواره است. اگر جشنواره برنامه‌ای واحد داشت و یک مسیر برایش تعریف می‌شد به نظرم موفق بودند براساس چشم‌انداز کار کنند، به نظر تحول خوبی ایجاد می‌کرد. چون گهگاه با تغییر مدیر برنامه‌ها نیز تغییر می‌کردند.

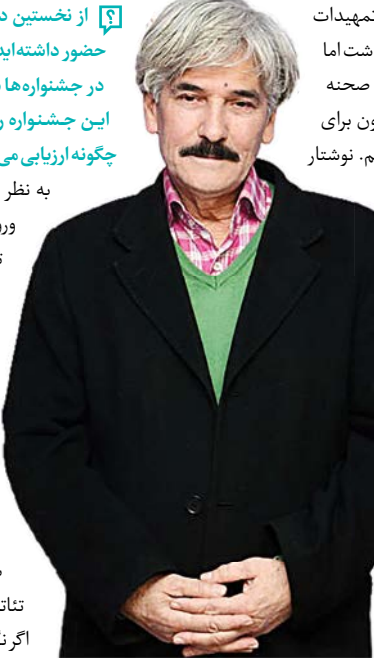
موضوع دیگر که به نظرم نیاز است به آن پرداخته شود، جایگاه ادبیات ایرانی است. ما ۴۰ دوره جشنواره برگزار کردیم و جا داشت در این مدت به نوعی ادبیات غنی ایرانی رشد کند و جایگاهی برای خودش داشته‌باشد. باید این جایگاه را تعریف کرد. من همواره دغدغه تئاتر ملی و ایرانی را داشته و دارم. تئاتری که متعلق به ماست. من از اولین دوره با این ایده وارد جشنواره شدم. خیلی‌ها معتقد بودند که «فانات» و «مظلم پنجم» یک دهه بر تئاتر کشور سایه انداخت. این موضوع را من در روزنامه‌ها خواندم، از نظرات منتقدان شنیدیم و در آثار دیگران در سال‌های متعددی دیدم. دلیل آن هم صدقاتی بود که در نمایش ایرانی وجود داشته و دارد.

[۵] **و در آخر یک سؤال شخصی از شما داریم، اگر با آگاهی‌ای که الان دارید فرصتی ایجادشود که به گذشته برگردید، آیا دوباره سراغ تئاتر می‌روید؟**

اگر به گذشته‌های دور، یعنی اوایل جوانی برگردم شاید دیگر تئاتر را انتخاب نکنم. شاید به نوشتن بسنده می‌کردم و یکسری رمان یا داستان‌های خوب می‌نوشتم. چون فرضیاتی که من داشتم با امکانات امروز جور در نمی‌آید. ما اکنون با این همه پشتوانه و سابقه، از هیچ حمایتی برخوردار نیستیم. احساس می‌کنم هنرمند در کشور ما جایگاه اصلی خود را ندارد. حرمت و محبتی شامل حالش نشده یا شاید من خیلی دلم گرفته‌است. به هر حال احساس می‌کنم با توجه به بضاعت‌های شخصی و استعدادی که در تئاتر دارم، اگر این تلاش را در جای دیگری هزینه می‌کردم، به‌طور قطع وضعیتم بسیار بهتر بود، اما به هر حال باز هم خوشحالم که هنری مثل تئاتر، دغدغه و دلوایی‌های شخصی مرا در زندگی‌ام تعدیل کرد.

آورد‌اید، کمی در این خصوص بگویید این‌که نمایشی که در جشنواره اجرا شد چه تفاوت‌هایی با نمایشی که در مشهد اجرا رفت دارد؟

بله، آنجا یک نمایش عامیانه و ساده برای مردم بود و در یک محیط باز که تماشاگر دارد عبور می‌کند، لحنهای می‌آیند و نمایش را تماشا می‌کند. مردم امام رضاع)، مهربانی او و رافتش را دوست دارند و دیدن شخصیت‌هایی مثل مأمون و هارون برای آنها جذاب است. لذا نمایشی که ما کار کرده‌بودیم زبانی ساده، معمولی و طبیعی و تمهیدات صوتی، هم‌آوازی و همخوانی و... داشت اما در نسخه‌ای که در جشنواره روی صحنه رفت از همه آنها فاصله گرفتیم چون برای صحنه ادبیات خاصی قائل هستم. نوشتار شخصیت‌ها، کدهایی که انتخاب کردم، مسیری که انتخاب شده برای هیأتی است که ۱۴ نفرند و می‌خواهند امام(ع) را از مدینه به قتلگاه ببرند و در مرو امام شهید می‌شود. قصه مسیرش این است؛ یعنی از مبدأ به مقصد و کدهای بسیاری وسط راه است که برخی آنها را حذف کرده‌ام چون به کارم نمی‌آمدند و کدهایی را

جشنواره

بازی سیاسی اروپایی‌ها برای جشنواره تئاتر فجر

مشاور عالی دبیر چهل و یکمین جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر تأکید کرد، بازی‌های سیاسی برخی دولت‌های اروپایی مانع حضور گروه‌های خارجی متقاضی حضور در این دوره از جشنواره شد.
نصرالله قادری گفت: در همه جشنواره‌ها همیشه یک ایده‌آل وجود دارد و یک واقعیت، با توجه به تمرکزی که روی شهرستان ها گذاشتیم تقریباً تمام گروه‌ها در جشنواره حضور پیدا کردند. البته ایده‌آل این بود که بتوانیم قسمت ویژه‌ای را به هنرمندان قدیمی شهرستان‌ها مثل رضا صابری سفارش دهیم که بخش زیادی از این امر به خاطر امکان بودجه میسر نشد. وی درباره بخش بین‌الملل این رویداد تصریح کرد: آثاری را به جشنواره دعوت کرده بودیم و گروه‌ها باید اعلام رضایت و این‌که به جشنواره می‌آیند یا نه را کتباً اعلام می‌کردند. برخی گروه‌های اروپایی به دلیل مسائل سیاسی دولت‌های‌شان و باوجود این‌که کتباً برای حضور در جشنواره اعلام آمادگی کرده بودند، نتوانستند در جشنواره حضور پیدا کنند. برخی گروه‌ها نیز موانع دیگری داشتند نظیر این‌که مرد زیر ۳۰ سال نمی‌توانست از کشورشان خارج شود و این‌گونه نتوانستند به جشنواره تئاتر فجر بیایند.

رونق تئاتر خیابانی در سوز و سرما

نمایش‌های خیابانی چهل‌ویکمین جشنواره تئاتر فجر، با استقبال مخاطبان تئاتری روبه‌رو شده است و با وجود سرمای شدیدی که سال‌هاست تهران به خود ندیده اما همچنان نمایش‌های خیابانی جشنواره تئاتر فجر که در مقابل تئاتر شهر و تالار وحدت اجرا می‌شوند، خیل علاقه‌مندان به هنر را میزبانی می‌کند. از نکات جالب توجه این بخش از جشنواره آن است که برخی تماشاگران همیشگی تئاترهای خیابانی با لباس‌های گرم و وسایل گرمایشی به محوطه تئاتر شهر می‌آیند تا به تماشای تئاتر بنشینند.

تئاتر

THEATER

دوشنبه ۱۰ بهمن ۱۴۰۱
شماره ۶۴۲۰

نقد صحنه

نقدی بر نمایش «مکبث زار» ابراهیم پشت‌کوهی

جسارت ملی

رضا آشفته، اگرچه فرسنگ و هنر

نمایش «مکبث زار» یک برداشت و جسارت و طریقت ایرانی است که در نمایشنامه عظیم مکبث نوشته ویلیام شکسپیر جست‌وجو می‌کند و به برآیند و یک خروجی کاملاً آزاد و مستقل دست می‌یابد و این‌گونه خلاقیت خود را بر ما نمایش می‌سازد.

ابراهیم پشت‌کوهی در مجموع نمایش هایش همواره به این نگاه خلاقه و پیشرو را به دنبال داشته و هیچ‌گاه خود را به یک شیوه و روش محدود نکرده است و هربار به گونه‌ای با خلاقیت‌های فردی و گروهی‌اش بانی حیرت و شگفتی بوده است. شاید مکبث زار او همه آن چیزی نباشد که در صحنه انتظار می‌رود اما تا به اینجا نیز جسارت و زبردستی‌اش در بیرون کشیدن مکبث دلخواهش و آمیزه آن با شرایط بومی جنوب و بندرعباس، بسیار زیبا می‌نماید. او گاهی شوخی می‌کند و گاهی آن وضعیت پر از خشونت و خون را به حج می‌کشاند و در این نقیضه نمایی با نگاه پارادوک به دنبال آن است که ضمن خنداندن همچنان بر آن تیره‌روزی حاکم بر صحنه وعقوبت جاه‌طلبی تأکید می‌ورزد که به‌گونه‌ای فضای پر از خون و انتقام را تلطیف کند و تماشاگر با تحمل و تأمل بیشتر بای یک مکبث زار بنشیند و در نهایت با توجه بر این مکبث ایرانی به پیامد حاصل از آن بیندیشد.

شاید شوخی‌ها و آدم‌های کاریکاتورگونه در نگاه نخست ناپاوار باشند و شاید بشود در آن شرایط کلی اینها را پذیرفت و با جسارت ملی پشت‌کوهی نهاد، زریار او در مجلس زار مکبث را به بازی می‌گیرد و پا را فراتر از مرزهای ایران قرار می‌دهد و در نگاه فرامرزی به سوی تئاتر ژان می‌رود؛ از شگردهای نمایشی آمان نیز بهره‌مند می‌شود برای این‌که وضعیت نمایشی خود را رنگارنگ سازد و در این رنگ‌ها مخاطب را متوجه زرفای مکبث زار گرداند.

ابراهیم پشت‌کوهی از پارچه‌ها و راه رفتن روی چوب‌ها به یک وضعیت نمایشی‌تر دست می‌یابد و این افسون شدن شگردهای نمایشی به آن محفل زاگوتنه و حضور جادوگران و اشاره به جن‌زدگی و درمان بیماران به شکوه نمایش اضافه می‌شود. به هر تقدیر نمایشنامه مکبث که کوتاه‌ترین نمایشنامه شکسپیر است در اینجا بصیر ساز اتفاقاتی است که با رنگ و لعاب جنوب ایران درمی‌آمیزد و به باوری راستین تبدیل می‌شود.

شاید این بهترین روش برای مواجهه با متون کهن باشد که بهتر بتوانیم راز و رمزهای حاکم بر درون و برون‌مان را نمایان سازیم و در این رویارویی خود بهتری را به تماشا درآوریم؛ زیرا که پرداختن به متن و وفاداری بیش از حد به آن راه به جایی نمی‌برد و در تکرار مکررات غرق شدن نمی‌تواند گویای خلاقیت و ایجاد بستر قابل پذیرشی برای مخاطبان اینجایی باشد. همچنین این نگاه برای بیگانگان نیز جالب است، زیرا نه مانند آنان که به گونه‌ای متفاوت و مستقل از متن آنان، یک متن تازه و پویا آفریده شده و این‌گونه آنان نیز پذیرنده این شرایط و پیشنهاد تازه اجرایی خواهند شد. از سوی دیگر پشت‌کوهی با جادو و افسونگری به دنبال ترغیب تماشاگران است که در این هیاهوی برپا شده سرچایش بنشیند اما با ذهنی پر جنب و جوش لحظه‌ها را دنبال کند و به درک و کشفی متفاوت از مکبث دست یابد.

«شاهزاده شامپیا» به مرکز تولید تئاتر کانون رسید

نمایش «شاهزاده شامپیا» با کارگردانی احسان مجیدی از روز پنجشنبه ۱۳ بهمن در مرکز تولید تئاتر و تئاتر عروسکی کانون روی صحنه می‌رود. نمایش آهنگین شاهزاده شامپیا به نویسندگی منوچهر اکبرلو و کارگردانی احسان مجیدی ویژه مخاطبان کودک و نوجوان با تکنیک کلاسیک آهنگین است و به بخش کوتاهی از زندگی دخترکی ۱۰ساله می‌پردازد که روزی در اخبار متوجه می‌شود نشانه‌های ظاهری‌اش با نشانه‌های ظاهری دختر کم شده پادشاه کشور شامپیا یکی است. بازیگرانی همچون علی فروتن، مریم قلچکی، احمد خیرآبادی، ندا حاج‌بابایی، پریسا مشکانی، نرگس نجفیان، نسیم خسروشاهی و مهدیار سرک در این نمایش ایفای نقش می‌کنند. نمایش شاهزاده شامپیا از روز پنجشنبه ۱۳ بهمن ۱۴۰۱ در مرکز تولید تئاتر و تئاتر عروسکی کانون روی صحنه می‌رود و علاقه‌مندان می‌توانند با مراجعه به سایت تیوال، بلیت خود را خریداری کرده یا برای خرید به صورت گروهی و هرگونه سؤال با روابط عمومی گروه با شماره ۰۲۳۴۹۹۲۸۵ تماس بگیرند.